

Norsk Pensjonistforbund

Tilsynsveileder for folkevalgtes tilsynsbesøk på sykehjem og andre institusjoner

- En tilsynsveileder for folkevalgtes tilsynsbesøk
- Et A-Å hjelpemiddel for valg av tema ved besøket
- Et planleggingsverktøy i tilsynsarbeidet
- Et støttedokument for beboere og pårørende

Et tilsynsutvalg er saksforberedende organ for bydelsutvalget (BU) og er en komité i henhold til kommuneloven § 10.

Tilsynsveilederen er utarbeidet av en tverrpolitisk ressursgruppe nedsatt av Oslo Fylkesforening av Norsk Pensjonistforbund. Arbeidet er ferdigstilt 1.1.2008.

Helga Strømme (leder)

Elenor W. Holter

Eva Zandjani

Knut Riis

Rupinder Bains

Anne-Marie Donati

Tilsynsveilederen for folkevalgt tilsynsbesøk på sykehjem og institusjoner, utarbeidet for Oslo Fylkesforening av Norsk Pensjonistforbundet, er et *supplerende* verktøy til **Oslo kommunes "Veileder: Kvalitetsrevisjon i sykehjem"**, kommunens årlige **spørreundersøkelse** og andre dokumenter. Ved tilsynsbesøk er det naturlig at tilsynsutvalget retter sin oppmerksomhet bl.a. mot trivsel og gjennomføringen av kommunens krav. Tilsynsveilederen er et selvstendig arbeid.

Innholdsfortegnelse

Del I - Tilsynsveileder for folkevalgte tilsynsbesøk	side 3
Del II - Oppnevning av folkevalgte tilsynsutvalg i Oslo	side 13
Del III - Kort orientering om eldrerådene	side 16

Del I – Oversikt over temaene

1	Basisinformasjon	6-2	Kvalitetsplan for beboerne	
	1-1	Sykehjemets drift og eierforhold	6-3	Primær-/sekundærkontakt
	1-2	Sykehjemsplasser	6-4	Beboerregnskap og verdigjenstander
	1-3	Demens og Alzheimer	6-5	Språk
	1-4	”Fritt sykehjemvalg”	6-6	Hørsel
2	Bygninger, brannsikring og HMS	6-7	Syn	
	2-1	Lokaler	7	Pleie og omsorg
	2-2	Vedlikehold og reparasjoner	7-1	Personlig hygiene
	2-3	Kvalitetssikring/HMS av lokaler/drift	7-2	Munnhygiene og tannstell
	2-4	Brannberedskap	7-3	Legetilsyn
	2-5	Brannrutiner	8	Terminalfasen
	2-6	Ulykker	8-1	Terminalpleie og dødsfall
3	Renhold	9	Rehabilitering og trening	
	3-1	Renhold av lokaler	9-1	Fysioterapi og ergoterapi
	3-2	Vask og stell av tøy	9-2	Annen trening og stimulans
4	Personalet	10	Aktiviteter	
	4-1	Organisasjon	10-1	Aktivitetstilbud
	4-2	Stillingsfordeling, antall ansatte	10-2	Muligheter for frisk luft, turer ut og individuelle aktiviteter
	4-3	Deltidsansatte og vikarer	11	Integritet, livssyn og verdighet
	4-4	Personalpolitikk	11-1	Integritet, livssyn og verdighet
5	Ernæring	12	Pårørende og frivillige	
	5-1	Matsservering	12-1	Frivillige og pasientvenner
	5-2	Matlaging	12-2	Informasjon om tilsynsutvalget
	5-3	Finnes matingsinstruks?	12-3	Tilsynsutvalget og beboere/pårørende
6	Beboere	12-4	Sykehjemmet og beboere/pårørende	
	6-1	Beboere på sykehjemmet	13	Klager
			13-1	Klager

Del I – Tema for folkevalgte tilsynsutvalg ved tilsynsbesøk

Temalisten er et hjelpemiddel for tilsynsutvalget til å velge temaer på tilsynsmøter. Noen temaer brukes kanskje hver gang, noen bare periodisk. Noen av temaene er kanskje tidvis uaktuelle.

Temalisten kan også brukes av beboere og pårørende til å følge opp beboerens opphold på sykehjemmet.

Temalisten er ikke fullstendig.

Temalisten brukt som planleggingsverktøy for tilsynsutvalget:

- Saksområder kan fordeles mellom medlemmene.
- Saksområder og spørsmål kan fordeles over flere besøk.
- Temaene kan brukes til å samle forhåndsinformasjon.
- Temaene kan brukes til å følge opp saker etter besøkene.
- Noen av temaene er spørsmål som kan rettes til bydelsadministrasjonen.

Temalisten er gruppert slik:

- 1 - Basisinformasjon
- 2 - Bygninger, brannsikring og HMS
- 3 - Renhold
- 4 - Personalet
- 5 - Ernæring
- 6 - Beboere
- 7 - Pleie og omsorg
- 8 - Terminalfasen
- 9 - Rehabilitering og trening
- 10 - Aktiviteter
- 11 - Integritet, livssyn og verdighet
- 12 - Pårørende og frivillige
- 13 - Klager

Temalisten for folkevalgtes tilsynsbesøk

1 Basisinformasjon

1-1 Sykehjemets drift og eierforhold

- Styrers navn:
- Eierforhold: Offentlig eller privat?
  - Navn på eventuell privat eier med driftsavtale.
  - Avtalenes varighet (fra/til).
- Informasjon om Gerica? Brukes dette systemet av sykehjemmet?

1-2 Sykehjemsplasser

- Antall plasser på sykehjemmet?
- Antall enkeltrom? dobbeltrom? flersengsrom?
- Antall plasser i trygghetsavdeling?
- Antall korttidsplasser for rehabilitering?
- Antall plasser for utskrivningsklare sykehuspasienter?
- Antall plasser til fysisk/psykisk funksjonshemmede?
- Antall plasser for terminalpleie (livets siste fase)?
- Antall plasser i dagsenter som driftes av sykehjemmet?

1-3 Demens og Alzheimer

- Har sykehjemmet beboere med aldersdemens?
- Har sykehjemmet beboere med Alzheimer? Hvor mange?
- Finnes rutiner for utredning av demens?
  - Ved innleggelse? - Regelmessig under oppholdet?
- Finnes rutiner for diagnostisering av Alzheimer?
- Finnes eller planlegges egen demensavdeling?
  - Er avdelingen bemannet om natten?
- Er personlig informasjon som kan lette kommunikasjon med den enkelte kjent?
- Hvordan defineres bruk av tvang på sykehjemmet?

1-4 "Fritt sykehjemvalg" – spørsmål til bydelen

- Har dette sykehjemmet beboere fra andre bydeler?
- Har noen i bydelen ikke fått ønsket plass på dette sykehjemmet?
- Har han/hun fått midlertidig plass på annet sykehjem?
  - Oppgi antall og antatt ventetid som må påregnes.
- Oppgi antall plasser bydelen kjøper på sykehjem i andre bydeler.
- Kan sykehjemsplass kjøpes utenom Oslo hvis ønskes?

2 Bygninger, brannsikring og HMS

2-1 Lokaler

- Er det planer for ombygging av dobbeltrom til enkeltrom?
- Har sykehjemmet rom som ikke er i bruk?

2-2 Vedlikehold og reparasjoner

- Er det planer for vedlikehold/reparasjoner i inneværende år?
- Er det behov som ikke er med i årets planer?
- Er det langsiktige planer for ombygging/utvidelser?

2-3 Kvalitetssikring/HMS (lokaler og drift)

- Er "Forskrift for Helse/Miljø/Sikkerhet" og tilhørende systemer kjent?
- Er det utarbeidet brukerinstruksjoner?
- Hvem har ansvar for oppdatering?
- Finnes kurs og opplæringsmateriell?

2-4 Brannberedskap

- Er branninstruksjoner utarbeidet/oppdatert?
- Kjenner personalet til instruksene?
- Er bruk av brannutstyr og brannvarsler kjent for ansatte og beboere?
- Når var Brannvesenet på inspeksjon sist?
- Er innholdet i Brannvesenets rapport kjent?
- Er det pålegg som ennå ikke er gjennomført?

2-5 Brannrutiner

- Er alle ansatte kjent med sin rolle ved brann?
- Kjenner alle ansatte og beboere til rømningsveier?
- Har tilsynsutvalget selv sjekket rømningsveier?
- Hvor ofte holdes brannøvelser?
- Når ble det holdt brannøvelse sist?
- Har alle ansatte deltatt i brannøvelse?

2-6 Ulykker

- Finnes rutiner ved ulykker som rammer flere beboere?
- Finnes rutiner ved ulykke som rammer enkeltbeboere?
- Hvordan informeres pårørende og av hvem?
- Hvordan ajourføres registeret over pårørende?

3 Renhold

3-1 Renhold av lokaler

- Hvor ofte vaskes rom? Fellesarealer?
- Hvor ofte vaskes toaletter?
- Hvordan er renholdet i helgene?
- Hvordan dokumenteres/vises at renholdsrutiner etterleves?
- Hvilke rutiner foreligger for lufting av rom?
- Rutiner for rydding, støvtørring, blomstervanning på beboerrom?
- Hvordan håndteres brukte bleier?
- Brukes renholdsbyrå og i tilfelle hvilke?
- Er sykehjemmet informert om avtaler med renholdsbyrå/er?
- Er avtalers varighet kjent?
- Finnes rutiner for kontakter med byrå ved renholdssvikt m. m.?
- Finnes rutiner/utstyr for nødvendig straks-renhold mellom byråbesøkene?

3-2 Vask og stell av tøy

- Brukes fjernvaskeri? I tilfelle hvilket?
- Hva er rutinene for vask og stell av beboernes eget tøy?
- Er det rutiner for småvask bl.a. undertøy?
- Har avdelingene tilgang til egen vaskemaskin for småvask?

4 Personalet

4-1 Organisasjon

- Organisasjonsplan og avdelingsinndeling?
- Avdelingenes størrelse (både personale og beboere)?
- Dato for siste arbeidsmiljøundersøkelse?

4-2 Stillingsfordeling - antall ansatte

- Antall sykepleiere - hjelpepleiere? - andre?
- Hvor mange er i arbeid?
- Turnover i % ?
- Er alle stillinger besatt? Hvis nei:
  - Hvor lenge har de stått ledige?
  - Er vakansene planlagte eller mangler søkere?
  - Planlegges stillingene holdt ledige? Hvorfor?
- Årsverk i budsjettet?
- Sykefravær i % ?
- Hvor mange er langtidssykemeldte? Oppgi antall.

4-3 Deltidsansatte og vikarer

- Antall deltidsansatte og faste vikarer?
- Ønsker noen heltidsansettelse? Hvor mange?
- Er/blir langtidssykmeldte erstattet med vikarer?
- Blir faglært ansatt erstattet med faglært vikar?
- Er det faste vikarer som kan tilkalles etter behov?

4-4 Personalpolitikk

- Tiltak for kompetanseutvikling ?
- Gir sykehjemmet opplæring til vikarer? Hva slags?
- Finnes kurstilbud, økonomisk støtte, mentorordninger?
- Finnes norskopplæring for fremmedspråklige ansatte?
- Finnes rutiner for referansebruk ved ansettelser?
- Hva er rutinene for ivaretagelse av taushetsplikt?

5 Ernæring

5-1 Matservering

- Hvor mange måltider pr. dag?
- Er det informert om valgfrihet (mat og tid)?
- Har noen valgt avvikende spisetider?
- Er det ressurser til å betjene slike avvik?
- Hvordan håndteres behov for diettkost og annen kost?
- Finnes beboere fra andre land med annen matkultur?
- Kan kjøkkenet tilfredsstillende særskilte matbehov?
- Oppgi ukemeny.

5-2 Matlaging

- Kommer maten fra storkjøkkenet (hvilket)?
- Har tilsynsutvalget besøkt kjøkkenet?
- Lager avdelingen noe av maten selv? Hva da?

5-3 Finnes matingsinstruks?

- Finnes matingsinstruks for den enkelte beboer?
- Tillates frivillige å hjelpe til med matlagning?
- Er arbeidet organisert og får beboeren hjelp nok?
- Har tilsynsutvalget besøkt sykehjemmet i spisetiden?
- Synspunkter på maten fra beboere?

6 Beboere

6-1 Beboere på sykehjemmet

- antall beboere totalt?
  - herav langstidsbeboere?
  - herav korttidsbeboere?
  - herav fremmedkulturelle/flerkulturelle?
  - herav funksjonshemmede?
- antall andre?
- antall dagsenterbesøkende?
- antall ledige plasser?
  - hvor lenge og hvorfor?

6-2 Kvalitetsplan for beboerne

- Finnes kvalitets- og tiltaksplan? Når oppdateres planen?
- Omfatter planen også livssyn og særlige hensyn av den grunn?
- Omfatter planen særskilte matbehov?
- Er sykehjemmet forberedt på å møte slike forhold?
- Er planen utarbeidet i samarbeid med beboer/pårørende?
- Annet?

6-3 Primær-/sekundærkontakt

- Har alle beboere primærkontakt?
- Er sekundærkontakt (vara) oppnevnt?
- Er det utpekt avløsere for begge?
- Informeres beboere og pårørende om kontaktene?
- Hvor ofte og når kan pårørende møte kontaktene?

6-4 Beboerregnskap og verdigjenstander

- Håndteres økonomien etter gitte regler? Av hvem?
- Finnes instruks for behandling av verdigjenstander?

6-5 Språk

- Er det flere forskjellige språk blant beboerne? Hvilke?
- Kan sykehjemmet håndtere fremmedspråklige beboere?
- Brukes kommunens tolketjeneste?
- Finnes rutiner for å sjekke norsk språkforståelse:
  - Hos beboere?
  - Hos ansatte?

6-6 Hørsel

- Finnes rutiner for å sjekke hørsel og høreapparater?
- Finnes rutiner for daglig renhold av apparater?
- Finnes rutine for kontroll av at de brukes hele tiden?
- Finnes rutiner for å skaffe og vedlikeholde høreapparater?
- Finnes og brukes tele-/høreslynger?
  - Mobile? Stasjonære?
  - Andre høytalere eller stemmeforsterkere?

6-7 Syn

- Er det organisert regelmessig synskontroll?
- Gis det hverdagshjelp til kontroll av synet?
- Kontrolleres det om det er behov for briller? Eller bytte av briller?
- Finnes rutiner for regelmessig medisinsk sjekk av synet?
- Gis det tilbud om behandling ved stærdiagnose og annet?

7 Pleie og omsorg

7-1 Personlig hygiene

- Hvor mange beboere deler rom? Er dette etter eget ønske?
- Hvor ofte dusjer/bader beboere?
- Er det tilstrekkelig personale til å følge til toalett?
- Brukes bleier? I tilfelle når/hvorfor?
- Foregår bleieskifting organisert og diskret?
- Får beboeren legge seg/stå opp etter eget ønske?
- Eventuelle synspunkter fra beboere?

7-2 Munnhygiene og tannstell

- Tannbørsting to ganger daglig? Eller hvor ofte?
- Er det organisert stell og tilbakesetting av proteser?
- Finnes det beboere med lidelser som tærer på tennene? Hvordan håndteres dette?
- Hvordan er tannlegetilsyn/behandling organisert for beboere?
- Tilgjengelighet? Ventetid?

7-3 Legetilsyn

- Har sykehjemmet tilsynslege? Hvordan er tilgjengeligheten?
- Bruker noen beboere egen lege/andre leger? Når?
- Gir legen nødvendig informasjon til sykehjemmet?

- Får beboer/pårørende tilbakemelding og informasjon fra leger?
- Er beboer/pårørende tilfreds med den medisinske behandlingen?
- Fylkeslegens tilsyn:
  - Hvor ofte besøk?
  - Når var siste besøk?
  - Er det kjent hva som kontrolleres? Informeres sykehjemmet?
  - Er forhold som fylkeslegen krever forbedret kjent?
- Hva med opplæring i smittehåndtering hos ansatte?

8 Terminalfasen

8-1 Terminalpleie og dødsfall

- Finnes rutiner for pleie og stell i terminalfasen:
- Er det fast personell til å sitte ved dødsleie?
- Brukes egne rom for dødsleie?
- Finnes rutiner for hva som skjer etter at døden har inntruffet?
- Hvem er ansvarlig for å kontakte pårørende?
- Har sykehjemmets kapell verdig inngang og innredning?
- Har tilsynsutvalget besøkt kapellet?

9 - Rehabilitering og trening

9-1 Fysioterapi og ergoterapi

- Gis tilbud om fysioterapi og til hvem?
- Finnes fast fysioterapeut? Er det faste besøk?
- Gis tilbud om ergoterapi og til hvem?
- Finnes fast ergoterapeut? Er det faste besøk?
- Hvordan fungerer det tverrfaglige arbeidet fysio/ergo/lege?
- Spesielle tiltak i forbindelse med korttidsbehandling og rehabilitering?

9-2 Annen trening og stimulans

- Får beboerne noen form for regelmessig trening?
- Finnes annen form for fysisk/psykisk stimulans?

10 Aktiviteter

10-1 Aktivitetstilbud

- Arbeidsstue?
- Erindringsrom?
- Festlige sammenkomster?
- Underholdning?

- Annet aktivitetstilbud?
- Finnes aktivitør?
- Hvilke aktiviteter ønsker beboerne?

10-2 Muligheter for frisk luft, turer ut og individuelle aktiviteter

- Mulighet for frisk luft enkeltvis? Hva slags og hvor ofte?
- Utflukter? Hva slags og hvor ofte?
- Hva gjøres ellers for at ”dagen ikke skal falle for lang”?
- Får beboeren mulighet til å utføre dagligdagse gjøremål selv?

11 Integritet, livssyn og verdighet

11-1 Integritet, livssyn og verdighet

- På hvilken måte sikres beboerens integritet?
  - Selvbestemmelse og brukermedvirkning?
  - Religion og annet livssyn?
  - Etnisk bakgrunn/diskriminering?
- Holdes andakter og andre livssynsarrangementer?
  - Blir beboeres reservering mot å delta hørt?
  - Blir beboerne fulgt til slike arrangementer?
- Er behov knyttet til flerkulturelles livssyn og religion kjent?
- Behandles beboeren med høflighet og respekt?
- Overholdes taushetsplikten for den enkelte beboer i hverdagen?
- Respekteres retten til å være for seg selv/ha et skjermet privatliv, ha besøk?
  - Hvordan løses dette på dobbeltrom?
- Finnes det mulighet for et sosialt liv utenom institusjonen?
- Brukes ringsnor eller andre hjelpemidler for å få kontakt med personale?
- Settes det av tid til samtale mellom beboeren/pårørende og personalet?

12 Pårørende og frivillige

12-1 Frivillige og pasientvenner

- Frivillige organisasjoner som er aktive på sykehjemmet?
- Hva slags aktiviteter og når?
- Har sykehjemmet organiserte pasientvenner? Og besøk?
- Finnes pårørende-forening eller annen kontakt mellom pårørende?
- Er det arrangementer for pårørende/gjester og beboere sammen?

12-2 Informasjon om tilsynsutvalget

- Finnes oppslag om tilsynsutvalget ihht. regelverket?

- Informeres det om kontaktpersoner og telefonnummer?
- Er pårørende kjent med tilsynsutvalgets rolle?
- Hvordan informeres pårørende om anmeldte besøk?
  - Ved oppslag på sykehjemmet?
  - Andre måter?
- Får beboerne informasjon om anmeldte besøk?
- Hvordan blir beboerne engasjert i besøket?
- Gir tilsynsutvalget beskjed i forkant om å få snakke med beboere?

12-3 Tilsynsutvalget og beboere/pårørende

Har tilsynsutvalget snakket med beboerne?

- Hvis Ja – med hvor mange?
  - Synspunkter fra beboerne?
- Har tilsynsutvalget snakket med pårørende?
  - Hvis Ja – med hvor mange?
  - Synspunkter fra pårørende?

12-4 Sykehjemmet og beboere/pårørende

- Finnes rutiner for kommunikasjon med pårørende?
- Gis informasjon om daglige rutiner og aktivitetstilbud?
- Finnes det rutiner for å kontakte pårørende ved beboers sykdom?
- Avholdes det møter med beboere og /eller pårørende?
- I hvilken grad får beboer/pårørende være med på å bestemme?
- Gir beboer uttrykk for trivsel på eget rom? Får beboerne ha egne møbler?
- Trives beboeren sammen med personalet?
- Får beboer oppleve samvær med personalet?
- Får beboeren oppleve samvær med andre beboere?

13 Klager

13-1 - Klager

- Er pårørende gjort kjent med klageadgang og overformynderiets rolle?
- Er bruk av hjelpeverge og klageordninger osv. kjent?
- Hvordan avklares forhold rundt samtykkekompetanse?
- Har tilsynsutvalget truffet pårørende, verge o.a.?
- Har pasientombud vært til stede eller snakket med tilsynsutvalget?
- Er tilsynsutvalget gjort kjent med at det er mottatt klager?
- Blir beboeren hørt på hvis vedkommende klager?

Del II – Oppnevning av folkevalgte tilsynsutvalg i Oslo

Regelverket for folkevalgte tilsynsutvalg

Et folkevalgt oppnevnt tilsynsutvalg skal så langt råd er forvisse seg om at bydelens beboere får pleie og omsorg ihht. avtaler, fastsatte regelverk og retningslinjer som gjelder og de vedtak bydelsutvalget (BU) har gjort. Instruksen er gitt av Bystyret i Oslo kommune i Reglement for bydelene, vedtatt av Oslo bystyre 15.19.2003. Et utdrag av instruksen:

”Tilsynsutvalget er ikke et klageorgan, men et organ som utfører tilsyn på bydelsutvalgets vegne. Tilsynsutvalget er i denne forbindelse saksforberedende organ for bydelsutvalget og har ingen vedtakskompetanse. Tilsynsutvalget er en komité i henhold til kommuneloven § 10.

Tilsynsutvalget må ha sin oppmerksomhet rettet mot forhold som vil ha betydning for den enkelte brukers rettssikkerhet. Tilsynsutvalget har taushetsplikt om personlige forhold som utvalget blir kjent med i sitt arbeid. For øvrig gjelder forvaltningslovenes bestemmelser om taushetsplikt.

Tilsynsutvalget rapporterer etter hvert besøk til bydelsutvalget i henhold til maler utarbeidet i bydelen på grunnlag av instruks fastsatt av Byrådet. Det skal utarbeides årsrapport.”

Politisk organisering av Oslo Kommune

Oslo Kommune er både et fylke og en kommune. Kommunestyret som kalles Bystyret, er derfor både fylkesstyre og kommunestyre i storkommunen Oslo. Oslo er delt i 15 bydeler. Hver bydel har sitt eget folkevalgte politiske styre, bydelsutvalget (BU), som velges på egne valglister ved kommunevalget. Pr. 1.1.2007 hadde Oslo 548 617 innbyggere, - største bydel 46 778 innbyggere, den minste 25 359.

Storkommunen Oslo innførte i 1986 en styringsform med byregjering, dvs. et byråd som fungerer som "regjering" med utøvende og innstillende myndighet. Byrådet velges av bystyret ved flertallsvedtak. Byrådet må i tråd med et parlamentarisk system gå av hvis et mistillitsforslag senere vedtas i bystyret. Likeså kan byrådet stille kabinettsspørsmål. Det betyr at byrådet går av hvis saken ikke blir vedtatt i bystyret. De enkelte byrådsmedlemmene må også gå av hvis de får bystyrets flertall mot seg ved kabinettsspørsmål på en sak. Byrådet ledes av en byrådsleder. Byråd er tittelen på medlemmene av byrådet. Byrådene har ansvar for hvert sitt fagområde, og er overordnet hver sin byrådsavdeling som har sentrale etater under seg. Bl.a. er Sykehjemsetaten, som "eier" sykehjemmene, underlagt byråden for velferd og sosiale tjenester.

Politisk organisering av bydelene

Bydelsutvalget (BU) fungerer tilnærmet likt et kommunestyre. Men bydelsutvalget (BU) har

fått sine oppgaver delegert fra bystyret som er byens overordnede politiske organ. Bystyrets delegasjon *avgrensner* bydelsutvalgets (BU's) oppgaver og myndighetsområde.

Bydelsutvalgets (BU's) oppgaver og beslutningsmyndighet er i overensstemmelse med instruksen som er vedtatt i bystyret ved flertallsvedtak 15.10.2003. For eksempel er byomfattende saksområder ikke delegert til bydelsutvalgene. Dette gjelder også for byutvikling og samferdsel som har egen komité underlagt bydelsutvalget (BU) i de fleste bydelene. I slike saker er bydelsutvalget (BU) bare høringsinstans eller rådgivende for bystyret og bystyrets komiteer.

Bydelsutvalget (BU) består av 15 faste representanter, med 15 vara pluss tre. Disse er representanter fra bydelens politiske partier fordelt etter partienes velgertall i bydelen. Bydelsutvalget (BU) ledes av en bydelsutvalgsleder (BU-leder). Alle bydelsutvalg må ha et arbeidsutvalg (AU) med oppgaver og myndighet delegert av bydelsutvalget (BU) og i henhold til bydelsreglementet. Bydelsutvalget (BU) kan opprette komiteer, tilsyn og råd, herunder tilsynsutvalgene, som saksforberedende organer for bydelsutvalget (BU). De vanlige komiteene er Helse- og sosialkomiteen, Barne- og utdanningskomiteen og Komité for byutvikling og samferdsel, også kalt teknisk komité. I tillegg kommer tilsynsutvalgene, eldrerådet, råd for funksjonshemmede og ungdomsrådet.

Bydelsadministrasjonen er bydelens administrative organ med bydelsdirektøren som øverste administrative leder. Bydelsdirektøren er overordnet bydelsadministrasjonen og tjenestestedene. Bydelsdirektøren er underlagt bydelsutvalget (BU) i saker der myndigheten er delegert til bydelsutvalget (BU) av bystyret. For saksområder som ikke er delegert til bydelen, er bydelsdirektøren underlagt byrådet som har arbeidsgiveransvaret for bydelsdirektøren. Bydelsadministrasjonen er saksforberedende organ for bydelsutvalget (BU) i alle saker som er delegert til bydelen. En viktig generell oppgave for bydelsadministrasjonen i den forbindelse er å passe på at alle regler og retningslinjer vedtatt av bystyret og byrådet blir fulgt.

Byens og bydelenes økonomi

Bydelens økonomiske rammer bestemmes av budsjettvedtak i Bystyret. Det enkelte bydelsutvalg får tildelt sitt årlige rammebudsjett, og har beslutningsmyndighet over dette. Rammebudsjettet fastsettes ved hjelp av et kriteriesystem basert på poeng for de ulike typer av innbyggere og deres livssituasjon (eldre, barn, ungdom, funksjonshemmede osv.). Bl.a. er eldre over 80 år en egen gruppe.

Bydelsutvalget (BU) disponerer budsjettmidlene og fordeler dem mellom de ulike oppgavene i bydelen. Bydelsutvalget (BU) har ikke anledning til å bruke mer penger enn tildelte budsjettmidler. Eventuelt overforbruk kommer til fratrukk i bydelens økonomiske ramme året etter. Det er bare bystyret som kan vedta tilleggsbevilgninger til bydeler som kommer i økonomiske vanskeligheter. Men Oslo kommune har en stram økonomi og tilleggsbevilgninger for overforbruk bør ikke påregnes ved den halvårlige budsjettrevisjonen som gjøres i bystyret.

Kjøp av sykehjemsplasser

Sykehjemsetaten i Oslo driver sykehjemmene i kommunen, mens Omsorgsbygg KF eier selve eiendomsmassen. Bydelene må derfor kjøpe plasser av sykehjemsetaten. Sykehjemsetaten ble opprettet fra 1.1.2007 etter flertallsvedtak i Bystyret. Da ble alle Oslos ca. 50 kommunale sykehjem administrativt overført fra bydelene til sykehjemsetaten. Overføringen inkluderte en del ansatte i bydelsadministrasjonene og personalet som var knyttet til det enkelte sykehjem, til sammen ca. 7 000.

Bestillerkontoret ved den enkelte bydelsadministrasjon kjøper sykehjemsplasser av sykehjemsetaten etter hvert som det gjøres enkeltvedtak i bydelen om at en person skal få sykehjemsplass.

Bydelsadministrasjonen har fått delegert myndighet til å fatte slike vedtak av bydelsutvalget (BU).

Bydelsadministrasjonen vurderer derfor løpende den enkeltes behov for sykehjemsplass. Når bestillerkontoret skal kjøpe plass til en beboer, får vedkommende vanligvis tildelt plass på et sykehjem innenfor bydelens eget geografiske område. Hvis det ikke er ledige plasser der, tilbys det midlertidig plass på et sykehjem i en annen bydel. Finnes det ingen ledige plasser i kommunen, må beboeren vente hjemme og pleies av bydelens hjemmetjeneste.

Den enkelte kan også benytte seg av at kommunen har innført "fritt sykehjemvalg" ihht politisk beslutning i bystyret. Dette betyr at beboere som får innvilget sykehjemsplass, skal kunne velge hvilket sykehjem de vil bo på. Sykehjemsetaten må etterkomme et slikt ønske dersom det er ledig plass på det valgte sykehjemmet. Er det ikke ledig plass i øyeblikket, kan man få plass på et annet sykehjem og registreres på en "flytte-vente-liste", eller man kan velge å vente hjemme.

Ledige plasser på sykehjem får kommunen bare når noen "går bort", flytter hjem eller ut av kommunen. Det finnes også et lite antall korttidsplasser til beboere som har midlertidig behov for opphold og noen plasser for utskrivningsklare pasienter fra sykehus.

Oppnevning av folkevalgt politisk tilsynsutvalg i bydelene

Et folkevalgt politisk tilsynsutvalg opprettes av bydelsutvalget (BU) bl.a. for følgende institusjoner:

- sykehjem og botilbud med heldøgns omsorg og pleie,
- dagsenter for fysisk og psykisk funksjonshemmede,
- avlastningsboliger.

Antall tilsynsutvalg i en bydel avhenger av hvor mange sykehjem og institusjoner som ligger innenfor bydelens geografiske område. Det folkevalgte politiske tilsynet i en bydel utøves derfor på vegne også av andre bydelsutvalg som måtte ha beboere på bydelens institusjoner. Bydelsutvalgene (BU-ene) fritar og gjenoppnevner medlemmer ved behov. Bl.a. må et medlem som flytter ut av bydelen erstattes.

Tilsynsutvalget fører tilsyn med noen av bydelens institusjoner og rapporterer til bydelsutvalget (BU). Tilsynsutvalget består av tre medlemmer og tre varamedlemmer. Medlemmene får godtgjørelse per besøk etter faste satser. For tiden gjøres det vanligvis fire tilsynsbesøk i året, to anmeldte og to uanmeldte.

Tilsynsrapportene skal være offentlige og anonymiserte. Når det unntaksvis kan være behov for å rapportere om ting som skal være unntatt fra offentligheten ihht. offentlighetsloven, skjer dette i lukket møte.

Det folkevalgte politisk oppnevnte tilsynsutvalget kommer i tillegg til andre faglige og administrative tilsyn i bydelen og kommunen, både statlige, lovfestede og andre kommunale. (Eksempler på statlige og lovfestede tilsyn er Datatilsynet, Post- og teletilsynet, Branntilsynet og El-tilsynet. Medisinsk tilsyn gjennomføres kun av folk med solid medisinsk kompetanse i Fylkeslegens regi etter klare regler. Eventuelle andre administrative og faglige, statlige og kommunale tilsyn kommer i tillegg.)

Klageadgang

Hver bydel har en lokal klagenemnd på fem personer, foreslått av bydelsutvalget (BU) og oppnevnt av bystyret. (Minst ett medlem skal være medlem av bydelsutvalget (BU).) Klagenemnda skal behandle klager etter kommunehelsetjenestens § 2-4. Møtene i klagenemnda er lukket. Avgjørelsene i klagenemnda kan påklages videre til et sentralt organ opprettet av bystyret. Går også dette klageorganets avgjørelse i mot, eller klagen avvises, kan det klages videre til fylkeslegen. Klagefristen er fire uker fra vedkommende fikk anledning til å klage.

Del III - Kort orientering om eldrerådene i kommunene

Folkevalgt politisk oppnevnte tilsynsutvalg og eldrerådet er to selvstendige og atskilte organer.

Eldrerådene er lovpålagte med sammensetning og oppgaver ihht. lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd av 08.11.1991 nr. 76. Hver kommune skal ha et eldreråd, men der kommunen er geografisk oppdelt, skal hver del ha sitt lokale eldreråd. Lovens §1 presiserer derfor at det skal være eldreråd i alle bydeler der kommunale oppgaver er overført til bydelen. (I tillegg kommer at kommunen også skal ha et sentralt eldreråd). Det lokale eldrerådet i bydelen er et selvstendig rådgivende organ overfor bydelsutvalget (BU). Eldrerådet oppnevnes ved flertallsvedtak i bydelsutvalget (BU). Flertallet i et eldreråd skal bestå av alderpensjonister i bydelen.

Pensjonistforeninger har rett til å foreslå medlemmer til rådet. Eldrerådet skal få seg forelagt alle saker som gjelder levekår for eldre, og har rett til å uttale seg før bydelsutvalget (BU) fatter vedtak, herunder i budsjettsaker.